Van Alle Talen Thuis
@home in languages

Meertaligheid in collectioneren: stap voor stap jouw meertalige collectie ontwikkelen

Stap 2. Behoeftenonderzoek in een meertalige context: data verzamelen en analyseren

In deze stap:

- **Quickscan:** Waar staat onze bibliotheek wat betreft het behoeftenonderzoek voor de meertalige collectie?
- **Tips**
- **Community Librarians:** belangrijke ambassadeurs en bruggenbouwers
- **Lijst van taken**
- **Inspiratie uit de praktijk: je community leren kennen**
- **Begrippenlijst**

▶ *Ga naar de volledige Toolkit*

Stap 2: Behoeftenonderzoek in een meertalige context: data verzamelen en analyseren

"Het is belangrijk om die thuistalen goed in kaart te brengen. We vragen de ouders welke talen het gezin spreekt en welke vaardigheid het kind in die taal heeft. Aandacht voor de thuistaal is echt nodig om te zorgen dat ook de Nederlandse taalontwikkeling goed verloopt."

- Yvonne Geradts, Cubiss: Werken met een meertalige kinderboekencollectie: Inspiratiegids voor het benutten van de kracht van meertaligheid.

Voordat je begint met het opzetten van een meertalige bibliotheek, is het belangrijk om te weten wie je gebruikers zijn en wat ze nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan welke talen er in de buurt gesproken worden en wat kinderen graag lezen.

Je kunt dit op verschillende manieren ontdekken. Kijk bijvoorbeeld naar de cijfers van de gemeente of het CBS, of ga praten met taalscholen in de buurt. Ook kun je ouders en kinderen vragen om mee te denken. Zij weten vaak goed wat er mist en wat ze graag willen vinden in de bibliotheek. Een vragenlijst kan daarbij helpen.

Let ook op de leeftijden en het leesniveau van de kinderen. Soms kunnen ze op een ander niveau lezen in de ene taal dan in de andere. Het is dus goed om verschillende soorten boeken aan te bieden.

Als laatste: werk samen met de verschillende community's bij dit proces. Laat hen meedenken over welke boeken en talen belangrijk zijn. Dat maakt de bibliotheek niet alleen leuker, maar zorgt er ook voor dat mensen zich echt betrokken voelen.

Quickscan:
Waar staat onze bibliotheek wat betreft het behoeftenonderzoek voor de meertalige collectie?

Kies in elke regel de zin die het beste bij je huidige situatie past. Deze tool is geen takenlijst, maar een manier om te bepalen waar je staat in je ontwikkeling. Nadat je verdere stappen hebt gezet met de tools die hierna volgen, is het goed om deze Quickscan te herhalen om je voortgang te bekijken.

	Nog te verkennen	In beweging	Goed op weg	Verankerd / op orde
Kennis van taalcommunity's in het werkgebied	Er is geen/weinig kennis over community's in het werkgebied en geen sociale kaart	Er is kennis over community's in het werkgebied op basis van algemene data (bijv. van het CBS), maar niet uit specifiekere bronnen, zoals gesprekken met bezoekers of lokale organisaties	Verschillende community's zijn bekend door het bekijken van data en ook door het in gesprek gaan met bezoekers en lokale organisaties	Er wordt voortdurend onderzoek gedaan en er worden acties ondernomen (ook buiten de bibliotheek) om minder zichtbare community's te bereiken
Contact en samenwerking met de community's	Er is nog geen contact gelegd	Er zijn eerste gesprekken gepland met bepaalde community's, en/of deze relaties worden nog opgebouwd	Er is sprake van samenwerking met een of meer contactpersonen uit bekende community's	Er is een nauwe, structurele samenwerking met verschillende community's
Weerspiegeling van communitybehoeften in de collectie en programmering	Er is geen meertalige collectie aanwezig en ook geen meertalige programmering	De collectie is niet bewust gekoppeld aan de taalbehoeften. Er gebeuren af en toe activiteiten als de community daarom vraagt en deze zelf organiseert	De collectie sluit aan bij de bekende taalbehoeften, en er worden activiteiten georganiseerd voor en samen met verschillende community's	De bibliotheek en diverse community's werken samen om de collectie actueel te houden en een aantrekkelijk en relevant programma-aanbod te bieden
Community librarian	Er is geen community librarian, geen collega verantwoordelijk voor deze taken en/of geen community-gedreven werkwijze	Ten minste één collega heeft uren om taalbehoeften in kaart te brengen, maar deze collega heeft beperkte kennis van het omgaan met meertalige bezoekers	Er is een community librarian of ten minste één collega met uren om taalbehoeften in kaart te brengen. Die is getraind in cultureel sensitief werken en community outreach	De bibliotheek heeft geïnvesteerd in een community librarian die volledig focust op het leren kennen van de community's en hun behoeften, en fungeert als verbinder en bruggenbouwer tussen de bibliotheek en de gemeenschap

Tips bij het behoeftenonderzoek in een meertalige context

Doen

✓ Als een bibliotheek meerdere vestigingen heeft, is het nodig om per vestiging te bepalen wat de behoeftes van de gebruikers zijn.

✓ Zorg voor een interculturele communicatie workshop/training voor alle publieksmedewerkers (bijvoorbeeld van Summa Onderwijs).

✓ Denk aan de verschillende migrantengroepen. (bijvoorbeeld arbeidsmigranten, vluchtelingen, expats, liefdesmigrant, gezinsmigrant, studenten, statushouders en tweede en derde generaties) De behoefte kan verschillen per doelgroep.

✓ Betrek al het personeel van de bibliotheek. Het vieren van successen binnen het team vergroot het draagvlak. Dit kan bijvoorbeeld met een korte e-mail met foto's en een korte tekst, zoals bij de viering van de Dag van de Moedertaal.

Niet doen

× Denken dat taal hetzelfde is als cultuur, land of nationaliteit. Er zijn talen die door verschillende culturen gesproken worden, zoals Spaans en Arabisch. Het is goed rekening te houden met deze verschillen.

× Denken dat nationaliteit hetzelfde is als taal. Er zijn landen waar veel verschillende talen gesproken worden, zoals India of China.

× Denken dat je 'klaar' bent. Behoeften kunnen veranderen, andere talen kunnen instromen, samenstelling leeftijd kan veranderen. Een sociale kaart is een dynamisch proces en is nooit 'af'. Het kan op orde zijn en een halfjaar later alweer achterhaald.

IFLA advies:
"Multicultureel bibliotheekwerk moet gebaseerd zijn op kennis van de behoeften van qua cultuur verschillende groepen waar de service op gericht is."

Community librarians: belangrijke ambassadeurs en bruggenbouwers

Wat doet een community librarian eigenlijk? “Community librarians slaan actief een brug tussen de bibliotheek en de gemeenschap. Ze zorgen ervoor dat de bibliotheek voor inwoners een plek wordt waar ze kennis kunnen opdoen. Niet alleen door boeken, maar ook door van elkaar te leren.” (Bibliotheeknetwerk)
Alcira, Liselot en Barbara, drie community librarians die bij *Van Alle Talen Thuis* betrokken zijn, vertellen over hun rol en ervaringen.

Alcira

“Als community librarian heb je direct en regelmatig contact met verschillende community’s. Je gaat actief met hen in gesprek, luistert naar hun behoeften en motiveert hen om een groep te vormen en vrijwilligers te zoeken.

Vervolgens help je hen om hun ideeën om te zetten in activiteiten die de community versterken. De bibliotheek kan ruimte beschikbaar stellen, advies geven over het professionaliseren van hun activiteit en helpen met promotie en communicatie. Soms brengen we hen ook in contact met partners van de bibliotheek. Vooral tijdens grotere activiteiten zie je hoe verschillende culturen samenkomen en elkaar leren kennen. Er ontstaan mooie gesprekken en zelfs nieuwe vriendschappen.”

Liselot

“Meertaligheid is een kracht die we met zijn allen moeten omarmen. Als community librarian begon ik met het opbouwen van de meertalige boekencollectie, en ik betrok mijn collega’s hierbij. Nu ben ik bezig met het actief opzoeken van de community’s en het organiseren van activiteiten. Als ouders samen met het kind een activiteit bezoeken, gaat het niet alleen over de taal, maar komt er ook een stukje identiteit bij kijken.

We betrekken de community’s door activiteiten te organiseren, zoals een muziekworkshop in het Turks. Daar werd een boek voorgelezen in het Turks, terwijl een muzikant daar livemuziek en geluiden bij maakte. Ik hoop in de toekomst meer activiteiten te organiseren, zoals voorlezen in meerdere talen. Bezoekers zijn daar heel enthousiast over.”

Barbara

“Ons doel als community librarians is om een laagdrempelige en toegankelijke plek te creëren voor, door en met inwoners. De bibliotheek is een weerspiegeling van de maatschappij: in de collectie, activiteiten en inrichting.

Ik creëer voortdurend verbinding binnen en buiten de organisatie. Daardoor zijn er nieuwe community’s aangesloten bij de bibliotheek. Wij werken samen aan het opbouwen van onze meertalige boekencollectie en aan het organiseren van activiteiten. Hierdoor worden community’s met alle rijkdom van hun cultuur meer zichtbaar in onze stad en creëer ik kansen om elkaar beter te leren kennen. Samen zijn we rijker en sterker. Laten we in mogelijkheden denken en bruggen gaan bouwen.”

Community librarians bij VATT: Weena, Yolanda, Sara, Barbara, Alcira, Laura en Liselot (niet op deze foto)

Lijst van taken: behoeftenonderzoek in een meertalige context

Gebruik de lijst hieronder om het proces stap voor stap te volgen, ongeacht hoe ver je collectie al is ontwikkeld. Bepaal welke acties het meest relevant zijn voor je bibliotheek op dit moment en beslis wie verantwoordelijk is en binnen welke termijn. Houd je beslissingen concreet. *Je kunt deze lijst afdrukken of rechtstreeks in de PDF typen. Vergeet niet het document op te slaan, zodat je je gegevens niet kwijtraakt.*

Stappen	Onze volgende actie(s)	Verantwoordelijke	Deadline
1. Maak een sociale kaart van het werkgebied. Verzamel informatie over talen, herkomst, leeftijdsgroepen en inkomensniveau. Gebruik bronnen zoals CBS, gemeente, scholen, welzijnsorganisaties en lokale bedrijven. Doet het marketingteam of andere partners dit soort onderzoek al? Vraag ze om de data. ***Toelichting:*** Dit is de eerste stap om te weten welke meertalige community's in de omgeving leven. Houd er rekening mee dat deze gemeenschappen divers zijn. Gebruik betrouwbare en actuele bronnen.		*Community librarian / Collectioneur*	
2. Inventariseer de behoeften van de community's. Spreek met sleutelfiguren in taal- of migrantenorganisaties, scholen, taalscholen, welzijnsorganisaties. Bezoek festivals of bijeenkomsten. Bereid een korte vragenlijst voor. ***Toelichting:*** De behoefte kan verschillen per doelgroep. Kinderen hebben andere behoeften dan volwassenen. Vraag naar taalvoorkeur, type materialen (boeken, e-books, luisterboeken) en gewenste activiteiten. Houd er bij kinderen rekening mee dat taalniveaus binnen één community kunnen verschillen.		*Community librarian / Publieksdienstmedewerkers*	

Stappen	Onze volgende actie(s)	Verantwoordelijke	Deadline
3. Vraag het de gebruikers. Start informele gesprekken met anderstalige bezoekers bij het TaalCafé in de bibliotheek; een laagdrempelige manier om ervaringen op te halen. Vraag ook collega's van de publieksdienst om gesprekken te voeren en feedback terug te koppelen. Organiseer eventueel een focusgroep voor diepere inzichten. ***Toelichting:*** Vaak weet je pas wat mensen nodig hebben als je hen persoonlijk spreekt. Denk aan cultuurgevoeligheid bij het opstellen van je vragen.		*Community librarian / Programmamaker / Publieksdienstmedewerkers*	
4. Analyseer het bestaande aanbod. Maak een overzicht van wat de bibliotheek al aanbiedt in verschillende talen. Denk ook aan digitaal materiaal. ***Toelichting:*** Zo zie je wat al aanwezig is en wat ontbreekt Maak een lijst per taal, doelgroep en type materiaal.		*Collectioneur*	
5. Maak een matching tussen vraag en aanbod. Vergelijk de verzamelde behoeften met het huidige aanbod. Bepaal waar hiaten zitten. ***Toelichting:*** Dit helpt om prioriteiten te stellen. Wat mist er? Wat moet eerst worden aangevuld?		*Publieksdienstmedewerkers*	

Help! Mijn bibliotheek staat nog helemaal aan het begin met meertaligheid. Deze informatie is geweldig, maar te veel voor nu. Waar kunnen we beginnen?

Bekijk de Stappen voor starters voor eenvoudige manieren om aan de slag te gaan met meertaligheid.

Stappen	Onze volgende actie(s)	Verantwoordelijke	Deadline
6. Stel een actielijst op. Werk samen met community's aan een lijst van acties: nieuwe materialen aankopen, activiteiten opzetten, bestaande collectie zichtbaar maken. ***Toelichting:*** Betrek de gebruikers ook hier. Zij kunnen advies geven, materialen doneren of meewerken aan activiteiten.		*Community librarian / Collectioneur*	
7. Richt samenwerking structureel in. Bouw duurzame relaties op met scholen, gemeenten, culturele verenigingen, Welzijnsorganisaties en taalorganisaties. Zorg voor een vast contactpersoon. ***Toelichting:*** Samenwerking zorgt voor continuïteit en helpt doelgroepen te bereiken die je in de bibliotheek niet zelf bereikt. Denk aan gezamenlijke evenementen, gezamenlijke collectie-uitbreiding of promotie.		*Programmamaker / Community librarian*	
8. Communiceer de uitkomsten intern en extern. Deel bevindingen met teamleden en partners. Maak resultaten visueel (bijv. in een infographic of kort rapport). ***Toelichting:*** Duidelijke communicatie en het delen van successen maakt het werk zichtbaar en vergroot draagvlak bij het team en samenwerkingspartners.		*Projectleider / Communicatie team*	

Stappen	Onze volgende actie(s)	Verantwoordelijke	Deadline
9. Monitor en evalueer. Plan evaluatiemomenten om te kijken of de collectie en programmering aansluiten. Vraag feedback aan gebruikers. ***Toelichting:*** De gemeenschap verandert. Zorg dat je beleid en collectie meebewegen. Maak ruimte voor aanpassing.		*Community librarian / Programmamaker/ Collectioneur*	

Zie ook binnen deze Toolkit:

Stap 3: Collectie samenstellen en onderhouden

Stap 4: Catalogiseren en inwerken *(in ontwikkeling)*

Stap 5: Samenwerking rondom donaties

Inspiratie uit de praktijk: je community leren kennen

Community-gedreven werk houdt in dat je op zoek gaat naar community's in het werkgebied en in gesprek gaat met hen. Zo kun je ze leren kennen en vervolgens een samenwerking opbouwen. Hoe zou dat eruit kunnen zien?

Het STREAM Festival is een levendig internationaal kinderfestival, georganiseerd door de Roemeense community. Het festival combineert op speelse wijze wetenschap, techniek, kunst en lezen, en stimuleert kinderen om te ontdekken, te leren en zich creatief en vol zelfvertrouwen te uiten.

Community librarians van vijf bibliotheken in de Brainportregio waren aanwezig met een gezamenlijke stand tijdens de zomereditie van STREAM in Veldhoven.

Tijdens het festival kwamen ze in contact met Olha, ingenieur en oprichter van het project Songs of Happy Children. Ze was enthousiast over het idee om een ouder-kindgroep op te zetten waar kinderen samen in het Oekraïens kunnen lezen en leren, en waar gezinnen elkaar kunnen ontmoeten in een veilige en warme omgeving.

"Uit het behoefteonderzoek bleek dat er inderdaad Oekraïens sprekende kinderen op scholen in Veldhoven zijn", vertelt de community librarian bij de Bibliotheek Veldhoven. "We wilden graag met deze gezinnen in contact komen en Oekraïense boeken beschikbaar stellen in onze bibliotheek.

Na deze inspirerende ontmoeting volgde al snel een eerste afspraak. Daar besloten we om Oekraïense boeken aan te bieden en te starten met een eerste Oekraïense voorleesochtend. Inmiddels zijn we een jaar verder en is dit initiatief uitgegroeid tot een vaste activiteit binnen ons programma. De gezinnen hebben ook deelgenomen aan de Dag van de Moedertaal en genieten inmiddels elke maand samen van dit bijzondere, verbindende moment."

Begrippenlijst: meertaligheid in collectioneren

In deze Toolkit gebruiken we termen die belangrijk zijn bij het werken aan een meertalige dienstverlening. Voor de duidelijkheid volgen hier de sleutelbegrippen en hun betekenis.

Termen	Voorbeelden
Thuistaal verwijst naar de taal, talen of taalvarianten die thuis met ouders en familie worden gesproken. De nadruk ligt op de sociale omgeving en op het feit dat deze taal verschilt van de taal of talen die in andere sociale omgevingen, zoals op school, worden gebruikt.	een leerling spreekt thuis Hindi en Engels met haar ouders en Nederlands op school met vrienden en leerkrachten *denk hierbij ook aan streektalen en dialecten*
Taalsensibilisering is een pedagogisch concept dat gericht is op het ontwikkelen van een open houding ten opzichte van taaldiversiteit en het bevorderen van meertalige competenties bij leerlingen.	een les op school of in de bibliotheek waarbij leerlingen leren dat er verschillende schriften zijn, dat er verschillende talen zijn, dat boeken in meerdere talen vertaald kunnen zijn, etc
Community-gedreven werken betekent dat je op zoek gaat naar community's in het werkgebied, met hen in gesprek gaat om hun behoeften te onderzoeken, samen activiteiten organiseert en de collectie ontwikkelt en activeert. Een community is een groep mensen die iets met elkaar gemeen hebben, zoals de plaats waar zij wonen, een taal, een hobby of een interesse.	het samen organiseren van voorleessessies in een taal die gesproken wordt in het werkgebied; het vragen om feedback en aanbevelingen voor de collectie en medewerking om samen de collectie te saneren
Datagedreven werken houdt in dat je beslissingen neemt op basis van data. Je verzamelt, analyseert en gebruikt data om processen te verbeteren, risico's te beperken en kansen te ontdekken.	op basis van de bevolkingssamenstelling van je werkgebied maak je een plan in welke talen je start met het vormen van een collectie
Community librarians slaan actief een brug tussen de bibliotheek en de gemeenschap.	Maak kennis met drie Community Librarians en hun werkzaamheden in Stap 2 van deze Toolkit: Behoeftenonderzoek in een meertalige context

Meertaligheid in collectioneren: stap voor stap jouw meertalige collectie ontwikkelen

Toolkit voor de openbare bibliotheek

Je hebt nu **Stap 2: Behoeftenonderzoek in een meertalige context (data verzamelen en analyseren)** afgerond. Deze Toolkit bestaat uit meerdere stappen, elke met specifieke hulpmiddelen.

Bekijk hier de volledige Toolkit en de bronnen:

Van Alle Talen Thuis
@home in languages

Of ga direct naar een stap:

- **Stap 0:** Overzicht en team samenstellen
- **Stap 1:** Beleid ontwikkelen
- **Stap 2:** Behoeftenonderzoek
- **Stap 3:** Collectie samenstellen en onderhouden
- **Stap 4:** Catalogiseren en inwerken *(in ontwikkeling)*
- **Stap 5:** Samenwerking rondom donaties

PLUS! Stappen voor starters: eerste stappen om te komen tot een meertalige collectie

Kara Frost
Collectioneur meertaligheid
de Bibliotheek Regio Eindhoven, Van Alle Talen Thuis

Toos van den Beuken
Projectondersteuner
Van Alle Talen Thuis
Freelance

Alcira Bojórquez Segura
Medewerker Front Office & Community Librarian
Bibliotheek Veldhoven

Anne van Herpt
Programmaker Educatie
Bibliotheek De Kempen

Loes Jansen
Beleidsadviseur
Bibliotheek De Kempen

Elisa Slegers
Collectioneur & Leesmediaconsulent
de Bibliotheek Regio Eindhoven

Jet Hesen
Programmamaker & Collectioneur jeugdmaterialen
de Bibliotheek Helmond-Peel

Cecilia van Wijk
Medewerker uitvoering collectie
de Bibliotheek Regio Eindhoven

Helga van Dijk
Collectiebeheerder
Bibliotheek Dommeldal

Met speciale dank aan collega's van de volgende bibliotheken voor het nalezen van de conceptversies van deze Toolkit en het geven van feedback:

de Bibliotheek Regio Eindhoven
de Bibliotheek Helmond-Peel
de Bibliotheek De Kempen
de Bibliotheek Veldhoven
de Bibliotheek Dommeldal

Colofon
Deze Toolkit is opgesteld door leden van deelnemende bibliotheken aan het programma Van Alle Talen Thuis.

© VATT, juni 2026

Brainport Bibliotheken